

Udenrigsministeriet

Zagreb 22.3.2010

Asiatisk Plads 2

København K

Att: Udviklingsminister Søren Pind

Emne: Udvikling, bæredygtighed, rapporter eller innovation

Reference: Særlig rådgiver for udviklingsministeren

Kære Søren Pind,

Jeg vil allerførst gerne lykønske dig i din nye stilling som udviklingsminister for Danmark. Jeg har med stor interesse fulgt din politiske karriere fra din tid på Bornholm over Københavns Borgerrepræsentation til Folketinget, og er overbevist om, at det er et fremskridt for både Udviklingsministeriet og Danmark, at vi har fået dig som ny minister for dette komplekse og spændende område.

Jeg deler din liberale tilgang, at dansk bistand kan erstatte nød og elendighed med frihed og fremgang, hvis den bruges rigtigt. Se dette brev som et bidrag til den efterspurgte debat om den nye strategi for dansk udviklingspolitik.

Min baggrund for at skrive dette indlæg kommer af flere års erfaring inden for international nødhjælp, udviklingsbistand, civil-militær samtænkning, commercialisering af forskning i udviklingslande, private investering i udviklingslande og ikke mindst de seneste fire års erfaringer med brug af Udenrigsministeriets og Udviklingsministeriets sektor programmer, B2B, PPP, KR, eksportpakker og bilaterale aktiviteter på Balkan og i Afrika. Med disse erfaringer kan jeg forhåbentlig bidrage til en mere innovativ og økonomisk udviklingspolitik for Danmark og ikke mindst for de lande og mennesker, der har hårdt brug for Danmarks indsats.

Med mine efterhånden mange års erfaring og indsigt over en bred front af områder, er det såvel min overbevisning og min anbefaling, at det er afgørende vigtigt for den fremtidige danske udviklingsbistand, at vi bliver bedre til at måle, hvad der virker og ikke virker i udviklingsbistanden. Ikke mindst er det afgørende vi bruger tid til at lytte på modtagerlandenes behov og prioriteter for udvikling. Min erfaring siger mig også, at vi selv skal blive meget bedre.

Jeg skal tilstræbe at fatte mig i korthed, og derfor blive mit indlæg lidt generaliserende. Jeg vil samtidig tilbyde at stille op med den nødvendige uddybning, referencer m.v., men også med idéer, visioner og forslag til, hvordan man fra dansk side kan styrke udviklingsindsatsen.

Jeg tillader mig i dette indlæg at være konstruktiv kritisk, herunder ikke være forudindtaget og i stedet se fordomsfrit på dansk bistand med andre øjne end jeg oplever er tilfældet hos de store internationale organisationser og NGO'ere. Jeg vil samtidig benytte lejligheden til at kunne opdatere dig på en række områder.

Jeg kan nævne, at jeg de seneste tre år har købt seks eksportpakker på Balkan, besøgt Kenya, Tanzania og Sydafrika syv gange i forbindelse med B2B og PPP programmer. Jeg har desuden deltaget i Udenrigsministeriet og IFU udviklings- og eksportfremstød i Nariobi i 2006 og 2008, deltaget i Nordic Days i Zagreb og Beograd i 2006 – 2009, Dansk Industri «Bottom of the Pyramid» program siden 2007, involveret i før-til-trædelses programmer i Kroatien og Serbien og i øvrigt fulgt udviklingspolitikken på nærmest hold de sidste 15 år.

Jeg har følgende drøftelsespunkter, som den nye danske udviklingspolitik bør forholde sig til.

Resume

1. Gode rapporter eller udviklingsorienterede projekter?
2. Er bæredygtighed også lig med innovation?
3. Hvorfor er Danida og UM altid på bagkant med udviklingen?
4. Har rådgivere og eksperter hos UM i dag den rette profil?
5. Kaffeklubben i Danmark!
6. Kan udvikling kombineres med eksport og investering?
7. Integration af civil-militær samtækning, genopbygning, udvikling og investering?
8. Hvad bruges Internationalt Humanitært Beredskab egentlig til?

Gode rapporter eller udviklingsorienterede projekter?

Udenrigsministeriet gør brug af egne sagsbehandlere, der kombineret med et netværk af Danida rådgiver, tekniske eksperter og konsulenthuse gennemfører en lang række projekter i udvalgte områder af verden.

Den konsulentindustri som lever af dette område rejser fra Herodes til Pilatus, opholder sig i kortere eller længere tid (oftest kortere), og leverer en række gode tykke rapporter - typisk indenfor «capacity building», «træning», «feasibility» og «policy making» - og ofte i komplekse sammenhænge. Uden at have lang tids tilstedeværelse leverer man sjældent anvendelige produkter, da disse rapporter ofte mangler indgående kendskab til både politiske, kulturelle, historiske, økonomiske og samfundsmæssige forhold.

Der kommer mange rapporter ud af Danmarks indsats, men sjældent innovative projekter, der reelt fører til udvikling og fremskridt i de lande vi prøver at hjælpe. Kan vi mon gøre dette bedre?

Er bæredygtighed også lig med innovation?

Mange rapporter er skrevet af konsulenter, der bruger en stor del af deres tid på at opdatere deres personlige resume (C.V.), så det matcher næste udbud fra f.eks. UM. Dette kombineret med lobby og netværk til højre og venste, der kan gå helt op til halvdelen af deres tid med disse forhold, grundet konsulentens vanskelige levevilkår. De færreste konsulenter har nogensinde udviklet, ledet eller haft ansvar for at drive en økonomisk

forretning, hvorfor ordet «bæredygtig» bliver det mantra, der retfærdiggøre alt fra genopbygning til bilateral indsats. Spørgsmålet er om bæredygtighed i mange tilfælde er andet end et „smart“ konsulent udtryk, der dækker over alt fra at skrive en rapport om, hvordan verden kunne se ud til lange akademiske udredninger om, hvordan vi redder de fattige fra problemer, som ofte er uden for både deres og Danmarks rækkevidde.

Omvendt bliver der talt meget om innovation, entreprenørskab og forskning. Kunne der gøres mere for at dreje udviklingsbistanden i denne retning, hvor modtagerne selv driver processerne og forstår den globale økonomi, vi idag befinder os i?

Hvorfor er Danida og UM altid på bagkant med udviklingen?

De seneste 4 år har jeg ledet en af Danmarks biotech virksomheder, der lykkes med at kommercialisere viden fra universiteter i Danmark kombineret med innovation og tænke ud-af-boksen i forhold til udviklingslande.

Vi har brugt en stor del af vores ressourcer (tid, penge, energi) på at mødes med rådgivere fra Danida i Nairobi, Dar es-Salaam, Johannesburg og eksport-rådgivere i Beograd, Sarajevo og Zagreb. Vi har købt seks eksportpakker, deltaget i en række UM seminarer og workshops, ligesom vi har deltaget i Dansk Industri «Bottom of the Pyramid» samt UM/IFU eksport- og udviklingspavillioner i Nairobi. Fælles for alle disse forløb, har været, at virksomheden ikke en eneste gang blev uopfordret kontaktet eller støttet af UM, med undtagelse af, når vi selv rettede henvendelse mod betaling, eller der var et arrangement, hvor der skulle betales et deltagergebyr i størrelsesorden 25 – 50.000 kr. Skyldes dette måske; „ude af øje ude af sind“? Er det den måde man vil sikre integration mellem udvikling, eksport og bæredygtighed for danske udviklingsprojekter og virksomheder, der tager chancen under vanskelige forhold i udviklingslande på Danmarks vegne?

Den typiske oplevelse har været, at de såkaldte rådgivere på ambassaden var dårligt forberedte og at de ikke forstod, hverken biotech eller cleantech. Der blev som regel henvist til, at det politiske bagland først skulle afklares, hvilket tog måneder eller år, at man i UM henviste til ambassaden, mens ambassaden henviste tilbage til UM. Nu står der så «Green, clean and sustainable» på agendaen, når man studerer UM fokusområder, men har UM og Danida givet det rette mandat til de rigtige personer, der administrerer disse visioner og har man mon sikret en solid blanding af ledere, administratorer, entreprenører og innovative eksperter til disse komplekse opgaver?

Har rådgivere og eksperter i UM idag den rette profil?

Antydningen af, at sammensætningen af rådgivere, eksperter og sagsbehandlere i dansk udviklingsbistand kunne være mere innovativ og entreprenøragtigt, er bevidst fra min side!

Kunne man tænke sig en situation, hvor man fik reorganiseret en række af disse forhold og samtidig sikre simple og klare rammer for, hvad der kræves og hvordan man kommer til at rådgive om dansk udviklingsbistand, at man i højere grad får projektudvikling, innovation og entreprenørkvalifikationer indenfor hos UM til afløsning af mindre fokus på lange rapporter og ligegyldige vurderinger, mere risikovillighed og brug af lokale eksperter, der ofte kan løse en række af disse forhold i samarbejde med de rigtige eksperter og samtidig skabe value-for-money?

Skulle man være særligt bekymret for korrupsion ved at benytte flere lokale «expatriates» er en ting sikkert, korrupsion er ikke til at udrydde. Ved at udvælge lokale rådgivere med omhu, sikre professionelle danske rådgiverer og transparente regler, tænke innovativt «out of the box», tænke og handle som en entreprenør,

handle hurtigere i en global kontekst, kan der gøres meget mere for at optimere resultater af dansk udviklingsbistand ved at bruge lokale eksperter, der også har den fordel at de er langt billigere end de nuværende høje konsulentonorarer, der ikke på eksklusive hoteller med høje omkostninger til rejser, time- og dagpenge, reallokering af familien osv.

Kaffeklubben i Danmark

At benytte udtrykket «kaffeklubben i Danmark» kan virke provokerende og det er rent faktisk hensigten. Vi taler idag om at undgå kartellignende forhold indenfor en række erhverv. Erhvervsministeriet har sammen med SKAT, Statens IT og politiet et stadig stigende antal sager om kartel og krænkelse af konkurrenceregler i Danmark. Når det gælder nødhjælps- og udviklingsbistand, er det derimod en helt anden sag.

Det er vist almindelig kendt, at udtrykket «kaffeklubben» hentyder til de store NGO'ere, udvalgte konsulenthuse - der for nogles vedkommende ligner et stadig voksende bistandskontor - og en lille gruppe «Tordenskjolds soldater», som man kunne fristes til at kalde for «smagsdommerere», der idag rådgiver UM og Danida om dansk udviklingsbistand.

Selv har jeg været programmanager for nogle af disse organisationer og set, hvordan en mission selv er i stand til at opfinde nye programmer og projekter på rekordtid, når UM pludselig melder ud, at der er en ny strategi eller ny pose penge til rådighed. Organisationernes «eksperter» når også på rekordtid at blive eksperter på de nye områder.

Der følger en hel skrivemission, hvor personer, der aldrig selv har været ansvarlig for ledelse, management, planlægning, logistik og økonomiske transaktioner i de pågældende område, går sammen og bliver enige om «at dele kagen».

Der er udbudsregler og rammeaftaler der skal sikre, at de fleste ting foregår efter reglerne, UM skal naturligvis have styr på juraen, og spørgsmålet er så, om man igen skal benytte medlemmerne af «kaffeklubben», der medfører de ønskede resultater i dansk udviklingspolitik?

Kan udvikling kombineres med eksport og investering?

En række ambassader har repræsentation fra Eksportrådet, andre har Danida eller udviklingsrådgivere, der administrerer sektorprogrammer (B2B, PPP, kortidskontrakter osv). Vi har IFU/IØ, EU twinning programmer, før-til-trædelsesprogrammer og muligheder for at købe sig til eksportpakker, kommerciel rådgivning af eksperter på ambassaden, der desværre ofte har levet en stor del af deres karriere indenfor etaten og derfor ikke har megen erfaring med innovation og entreprenørship, der kan søges om bilaterale midler og hertil en række institutionelle donorer, venture capital fonde som f.eks. DTU Innovation, Vækstfonden, Eksport Kreditfonden,

Jeg har i dette concept note, forsøgt at eksemplificere, hvordan en dansk innovationsvirksomhed aldrig opnåede noget som helst, selvom der blev investeret millioner i udvikling i udviklingsregioner som på Balkan og i det østlige Afrika. Det er tilfældet for mange andre små og mellemstore virksomheder, men det er de færreste, der træder frem og beklager sig. Årsagen er ganske simpel; man vurderer, at man står sig bedst ved ikke at klage over ambassaden, enkelt personer i UM eller simpelthen ikke aner, hvor man skal starte og ende en sådan proces. Kan der mon gøres mere for at integrere udviklingsbistand, eksport og danske investeringer i udviklingslande?

Der har været talt om en ombudsmand for modtagerne af de bistandsmidler som Danmark og andre lande donerer, så modtagerne kan klage, hvis det skulle være nødvendigt. Kunne Danmark f.eks. gå foran og starte et sådant projekt. Det kunne inkludere klageinstanser over utilstrækkelig eller forkert eksportrådgivning, mangelfuld udviklingsindsats indenfor B2B, PPP og de andre typer af udviklingsbistand, som Danmark bidrager med indenfor udviklingsområdet?

Integration af civil-militær samtækning, genopbygning, udvikling og investering?

I midten af halvfemserne - nærmere bestemt under Balkan konflikten i Bosnien-Herzegovina – blev konceptet for Civil Military Cooperation (CIMIC) udviklet. Senere kom NATO med CIMIC Policy 2000 og Civil Emergency Planning (CEP), og EU fulgte med. Efter 9.11.2001 kom der for alvor fokus på det internationale katastrofeberedskab, hvor samarbejdet blev intensiveret med baggrund i tsunamien i 2004, Katarina i New Orleans og senest det tragiske jordskælv i Haiti. I forbindelse med den danske indsats i Irak og Afghanistan, har koncepter og principper udviklet sig til Civil-Militær Samtækning, der nu er blevet en integreret del af Danmarks indsats i krigs- og krisestyringsoperationer.

Typisk udsendes rådgivere via UM eller de konsulenthuse, der har vundet disse opgaver, men sjældent uden nogen form for kontakt til danske virksomheder, investorer og developers, der kunne tænkes at bidrage til disse opgaver. Mens Danmark er i krig i Afghanistan, er Kina og andre lande i fuld gang med at investere i konfliktområder som Afghanistan, Irak og Sudan.

Kan der gøres mere for at sikre en mere effektiv integration mellem civil-militær samtækning, udvikling og investeringer i udviklingslandene, så danske developers og investorer kommer med så tidligt som muligt? Et andet væsentlig spørgsmål er så, hvor tidligt man i det hele taget kan tale om effektiv udvikling og genopbygning i et krigs- eller konfliktområde?

Hvad bruges Internationalt Humanitært Beredskab egentlig til?

Internationalt Humanitært Beredskab (IHB) er en del af Udenrigsministeret organisation, der i 2009 blev outsourcet til konsulentvirksomheden NIRAS. Ikke nogen dårlig ide, da administration og logistik fint varetages af en virksomhed som NIRAS, der i forvejen er stærke indenfor udvikling, rådgivning og opgaver i udviklingslande over det meste af verden. Jeg selv er medlem af IHB og har til tider dog haft svært ved at få øje på formålet med denne organisation og ikke mindst de resultater som IHB leverer?

Specielt valgobservatøropgaver præger billedet af IHB samt et par mindre missioner i Hebron, Sudan og Sri Lanka. Udsendte IHB'ere er primært observatører i stil med FN og EU observatører, men da de fleste har en civil baggrund, kunne disse udmærkede ressourcer måske anvendes mere konstruktivt, hvis ellers civil-militær samtækning, humanitær bistand, udvikling og investeringer i udviklingslande og post-konflikt områder blev integreret mere effektivt?

Jeg håber at jeg med disse provokerende input kan bidrage til en nuancering af den ønskede debat.

Tilfældigt bemærkede jeg, at du netop nu søger særlig rådgivere, hvilket fik mig til at sammenfatte denne skrivelse, som jeg har haft i tankerne i nogen tid.

Med venlig hilsen

Kim Bretting